

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

D[omi]nica prima aduent[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Sermones aduentuales venerabilis patris frs Nicolai denile.

Dominica prima aduentus.

Dia est **P**ro primo articulo querit: an possit peccator a peccati somno per liberarbitrium surgere absque gratia. **R.** sic quod inter gratiam et culpam mediat innocentia. **Contra.** **R.** in iustificatione gratia per gratiam ipsius. **R.** videt Bonauen. in ij. dist. xxviii. **H**uius questionis determinatione aliter senserunt philosophi: aliter heretici: et aliter catholici. **P**hi enim ignorantes quod peccatum offendit diuinam maiestatem dixerunt quod homo per exercitacionem fieri potest iustus: sic per inordinationem a recta ratione fit iniustus. **I**n Arist. ij. Eth. Pius ad meliores exercitaciones deductus aut multum proficiet: aut perfecte in primum habitum restituet. **H**eretici pro aliquo lumine fidei habentes cognouerunt quod de peccato offenditur diuina maiestas: sed non considerauerunt qualiter ex culpa infirmatur. **I**o dixerunt quod ad resurgendum a peccato non est necessaria aliqua gratia curas: sed sufficit sola dei misericordia cuius merito donec passionis. **C**atholici autem cognouerunt quod peccatum est dei offensiuum et quodammodo damnificatiuum dum se transfert homo de dei seruitio ad seruitium diaboli: et etiam diuine imaginis deformatiuum. **I**o dicit quod ad resurgendum a peccato currit gratuita dei voluntas: et donans offensam: et christi passio curans morbum: satisfaciens: et gratia gratum faciens et reformans imaginem. **S**ic enim decreuit largitas diuine misericordie auferre medium per quod deo dupli-

Hora est. **S**up his scribis pro sermone prout et alijs sequentibus tres articulos statuimus. **I**n primo dabit

questionis theologice resolutione veritate declaratiua et ad cordis preparationem impulsiuam. **I**n secundo scilicet nisi thematicis specialis applicatio nisi fragilitatis preunitiua et ad saluatoris receptionem dispositiua. **T**andem in tertio subiungetur breuis quedam parabolica exhortatio ad voluntatem excitandam: ad diligentem executionem efficaciter inductiua. **E**adem autem forma ipsis in sequentibus est obseruanda.

Pro primo articulo querit: an possit peccator a peccati somno per liberarbitrium surgere absque gratia. **R.** sic quod inter gratiam et culpam mediat innocentia. **Contra.** **R.** in iustificatione gratia per gratiam ipsius. **R.** videt Bonauen. in ij. dist. xxviii. **H**uius questionis determinatione aliter senserunt philosophi: aliter heretici: et aliter catholici. **P**hi enim ignorantes quod peccatum offendit diuinam maiestatem dixerunt quod homo per exercitacionem fieri potest iustus: sic per inordinationem a recta ratione fit iniustus. **I**n Arist. ij. Eth. Pius ad meliores exercitaciones deductus aut multum proficiet: aut perfecte in primum habitum restituet. **H**eretici pro aliquo lumine fidei habentes cognouerunt quod de peccato offenditur diuina maiestas: sed non considerauerunt qualiter ex culpa infirmatur. **I**o dixerunt quod ad resurgendum a peccato non est necessaria aliqua gratia curas: sed sufficit sola dei misericordia cuius merito donec passionis. **C**atholici autem cognouerunt quod peccatum est dei offensiuum et quodammodo damnificatiuum dum se transfert homo de dei seruitio ad seruitium diaboli: et etiam diuine imaginis deformatiuum. **I**o dicit quod ad resurgendum a peccato currit gratuita dei voluntas: et donans offensam: et christi passio curans morbum: satisfaciens: et gratia gratum faciens et reformans imaginem. **S**ic enim decreuit largitas diuine misericordie auferre medium per quod deo dupli-

Pro fundamento dicendorum premitte quod homo ex libero arbitrio potest peccatum detestari: aut etiam peccato detestari. **I**o Arist. ij. Eth. **I**n nobis est ut prauit efficiatur: aut boni. **E**t Horacius in eplis. **N**ec adeo ferus est non mitescere possit. **E**t quod: **A**n peccator detestatur rationem? **R.** **E**t quod dicitur

Geni 2

Dnica. I. Aduentus Kane

nulla esse peccati excusatio nisi his qui in peccatis dormiunt: qui vicia dei et animam obliuioni tradunt. Nam ut dicit Aug. sup. Psal. lxxij. Somnolentia est obliuio dei. Audite o peccatores lubrici: qui propter voluptatem carnis dei obliuiscimini/ auari/ raptores/ usurarij/ sacrilegi/ propter diuitias et heredes porales. superbi qui propter honorem/ vanitatem/ inuidiam/ iracundiam/ perituri estis. qui propter inordinatas affectiones deum animam postponitis. Experiscimini quomodo et videte quid facitis: et quomodo in periculis subiacetis. Sed heu de multis dici potest illud psalmus. Rescuerunt neque intellexerunt in tenebris ambulantes. Rescuerunt inquam. id est scire seu considerare noluerunt quomodo gratia uisus dei ostendit maiestatem: neque intellexerunt/ sue aduersus uilitatem et quantis subiiciuntur periculis. Figura Ione. I. Ionas somno depressus in nauis dormiens tenebre pestis maris et periculis non aduertebat/ cum tamen erat in causa. Expone de peccato et ceteris. Similes sunt certe peccatores leuco stercore iniquato qui nihil horum videt. Unde psalmus. qui in persona peccatoris. Comprehenderunt iniquitates meas: et non potui ut viderem. Attendite o peccatores quoniam hec omnia in boni considerent nobis palam ostendunt voluntatem apostolice propositionis quam superius diximus pro sermone exordio perficere vicia hora est et ceteris.

Pro secundo articulo. Notanda est triplicis aduentus consideratio palam ostendens quod hora est iam nos et ceteris. Ex cuius triplicis aduentus consideratione sunt sumende tres potissimum rationes a somno peccati excusatiue.

Prima est stimulatio feruentis amoris. Secunda est afflictio videntis doloris. Tertia est sollicitatio pungentis timoris. Hec enim sunt tria a somno excusatiue. Patet de primo. Genes. xxxij. Iacob pro Rachel frater dicebat. Fugebat somnus ab oculis meis. De secundo patet: quod infirmi doloribus morbi et pueri cum virgine exstant. Genes. i. Nachab. vij. dixit antiochus. Recellit somnus a oculis meis et ceteris. Sequitur. In quomodo tristitia deuenit. De tertio patet: quod vigilantes sunt qui se sentiunt ab hostibus circumdari: et qui vehementer periculum imminens timet. Ideo dicitur. Dar. xij. Vigilate/ ne scitis enim quando spiritus sit. id est comparati coram iudice.

Debet autem esse in nobis sollicitatio amoris ex consideratione primi aduentus. si carne afflicto aut doloris ex consideratione secundum aduentus: qui est aduentus in mentem. Cum enim sic velit in nos venire: multum dolendum est de peccatis quibus eum repellimus. Sollicitati autem timoribus ex consideratione tertij: qui est aduentus ad iudicium. Primum quidem aduentus est valde admirabilis. Secundus valde desiderabilis. Tertius valde terribilis. De his dante deo dicemus in sequentibus iuxta exigentiam materie occurrentis. Sed pro sermone hodiernis declaraturi sumus quomodo conuenienter pro somno desinet peccatum. Cuius quidem conuenientie in hoc considerabimus triplicem rationem.

Prima quoniam aufert facultatem operationis. Secunda quoniam aufert partem defensionis.

Tertia quoniam aufert partem considerationis.

Prima igitur ratio est quoniam aufert et ceteris. Dormiens quippe seipsum mouere nec aliquid lucrari potest aut operari. Sic dormiens in peccatis nihil meritorium operari potest. Unde de talibus dicit Esaias. lxx. Opera eorum opera inutilia. Et de tali potest exponi illud Hieremias. xvij. Erit quasi mirra in deserto. quia scilicet sine fructu vult. Quod vere inutilis dicitur operari. ad nihil enim valet nisi ad mortem. Romanus. vij. Stipendium peccati mors. Quod autem dormiens in peccato nihil meritorium agere possit patet triplici ratione. Prima dicitur potest ratio exclusionis. quia vicia peccati excludit radicem meriti. scilicet charitatem. gram. ij. Cor. vij. Que conuictio iusticie cum iniquitate. Secunda dicitur potest ratio indignationis. quia vicia homo pro peccato incurrit indignationem dei quod impedit ne sit opus hominis deo gratum. Nam sic dicit Sapientia. xiiij. Odio est deo impietas et impietas eius. et sic eius operatio non potest esse deo placens neque meritoria. Tertia dicitur potest ratio obligationis. quia scilicet per peccatum obligat homo ad penam eternam. iuxta illud. ij. ad Thimotheum. i. Qui non obedierint euangelio domini nostri Iesu christi: penas dabunt in iudicium eternas. Ideo non potest peccator facere opus dignum vita eterna quod vocamus opus meritorium. Secunda ratio est quoniam peccatum aufert et ceteris. Dormiens autem se defendere non potest. Unde legitur. i. Re. xxv. qui saui dormientes sunt scyphum et hasta. Et Iudica. xv. Sanson dormiens perdidit fortitudinem. Sic dormiens in peccato amittit fortitudinem spiritus

males et p̄tatem defensionis: q̄d p̄bati p̄t
 eripia rōne. Pr̄ma est rō permissio se subie
 ctiois: q̄d v̄ic homo p̄ p̄ctm̄ diabolo subij
 ctif ranḡ seruius q̄ d̄no resistere non p̄t. ij.
 Pe. ij. A quo quis superatus est: ei: et ser
 uus est. Dicunt naturales q̄ ex quo ceru
 vicius est ab alio ceruo nuncq̄ ei p̄stea re
 sistit. sed ei postea occurrenti caput incliat
 et coznua tāq̄ d̄no. Sic p̄ctōr diabolo. Au
 di aliud s̄ile. P̄f̄ctis p̄ se intrat in nassam et
 q̄n vult: sed in exire non p̄t q̄n vult. Sic
 p̄ctōr intrat rete diaboli. Psal. Sp̄s va/
 dens et nō rediens. s. p̄ se. Sc̄da est rō da/
 mnose p̄uatiōis. q̄d v̄ic hō p̄ p̄ctm̄ p̄u/
 uat adiutorio d̄ni. ḡe. ideo sicut nauis
 fracto gubernaculo. nō q̄ vult nauta duci
 tur: s̄ q̄ eā ventus ipellit. Sicut d̄r Chry.
 Hō qui est in p̄ctō d̄uine ḡe. Auxilio p̄di/
 to nō q̄d vult agit s̄ q̄d diabolo. Thren.
 j. Abierunt sine fortitudine añ facie subse
 quent̄. Tertia est ratio r̄uiose debilita/
 tionis: q̄d v̄ic per p̄ctm̄ debilitat hois in/
 clinatio ad bonū virtut̄ vt declarat Tho
 mas. j. ij. q. lxxv. p̄ quāto p̄ p̄ctm̄ inclinā/
 tur ad opa p̄cti. q̄d p̄triat bono virtut̄.
 Vñ p̄ctm̄ d̄ct̄ possit paralytis spiritualis
 Vñ exponi p̄t illud Math. viij. Puer
 meus iacet in domo paralyticus. Ter/
 tia est rō q̄m p̄ctm̄ r̄. In somno em̄ sepe
 illudit hō p̄ s̄onia: sicut p̄ctōr per ea q̄ iordi
 nate diligit: diuitias v̄ic delicias et em̄/
 nentias q̄ cito transeunt vt s̄onia Eccl̄.
 xxxij. Somnia extollunt imprudētes. Et
 Job. xx. Velut somniū aduolans nō iue/
 nit trāsibit sicut visio nocturna. Pone ea
 sum et expone de hoie q̄ somnians putat se
 regē eē: et diuitijs: et delictijs et honorib̄ af
 fluere. q̄ a s̄ono excitat̄: nihil apl̄ videt
 Sic de hoie quocunq̄ et quantūcūq̄ diui
 te cū per mortē excitat̄. q̄ prius p̄ inconsi/
 derationē dormiebat Job. xxv. Diues cū
 dormierit nihil sec̄ auf. ape. os su. et nihil
 inueniet. Nota exēplū de salagdino q̄ m̄l
 ta regna tenebat q̄ laborans ad exitū ius/
 sit sudariū p̄ plateas ciuitatis deferri p̄o
 clamādo. Tātū et nō plus de bonis suis
 secū aufert princeps magn̄ salagdin̄. Di
 cite queso quid secū tulerunt oēs pape: et
 ep̄t: oēs imperatores: reges: principes: et
 d̄ni: oēs mercatores: oēs generalit̄ q̄ntū/
 cūq̄ opulenti. Certe sicut dicit ps̄. Do: 4

miserunt somniū s̄et nihil inueni. oēs v̄it
 di. i. magis s̄. Hunc ḡ expergiscamini nec
 tardetis executioni dare q̄d apl̄s hortat i
 p̄ma p̄positione quā v̄ic duximus p̄ ser
 monis exordio ponere v̄ic Hora ē tā r̄.
Pro tertio articulo. Audistis q̄m cō
 uenient̄ significat p̄ctm̄ per somniū et
 certe pericul̄. Sus est talis somn̄ q̄ homi
 nē diuino p̄uuar auxilio ad operandū et re
 sistendū p̄uidendū. Jura em̄ dicūt. Vig
 ilantib̄ et nō dormientib̄ s̄m iura subue
 niendū est. De rerum p̄mutatione c. Luz
 vniuersoz. et de dona. c. Inter dilectos et.
 ff. ad vellelanū. l. ij. Horate verba. Vigili
 lare solent paupes p̄ victu lucrando: v̄igil
 lare solent q̄ aliquod graue d̄pendium t̄i
 ment: puta obsessi ab hostib̄ et in periculo
 constituti. Expone multo magis v̄igilan
 dum est p̄ vita eterna adquirenda: et v̄ana
 ratione vitanda: nec differendū est. q̄m hora
 est tā r̄. Math. xxv. Vigilate: q̄ nescit̄
 diem neq̄ horā. Jō vsq̄ piger dormis.

Unica prima aduent̄ post meridiē.

Hora est iam

Hora est iam Surge qui dormis et exur
 ge a mortuis et illuminabit te
 ch̄s. Eph. v. Qm̄ hora est tā r̄. Jō d̄n
 dicit Paulus. Surge qui dormis. vbi s̄u
 tria notanda.

Pctōris excitatio.
Excitati miseranda p̄ditio.
Excitatiōis desiderand̄ et clusio.
 Pr̄mū cū d̄r. Surge et exurge de quo ex
 poni p̄t illud. Prover. vj. Disurge festi
 na suscita amicuū tuum scilicet christum ne
 dederis somnū ocul̄. Et illud Para. xxij.
 Surge et fac et d̄ns erit tecū. Sc̄dm̄ cū
 dicit̄. qui dormis et a mortuis. de q̄ expo
 ni p̄t illud ps̄ Sicut vulnerati d̄r. i. s̄ch
 pul. r̄. sic supple sunt p̄ctōres. Tertius
 cū addit illuminabit te ch̄s. ad q̄d spectat
 illud Esa. lx. Surge et illuminare hierlm̄
 r̄. Saluatio fiat. Hora est r̄. Tres
 articuli vt s̄.

Pro primo an possit p̄ctōr ex seip̄ se
 sic a somno p̄cti excitare vt sit sufficiē
 ter disposit̄ ad susceptionē ḡe iustifican
 t̄. Sic d̄ns em̄ nihil p̄cipit impossibile: s̄